

Roar Skovmand: Lys over Landet. Træk af Arbejderoplysningens Historie i Danmark. 1949. (Udgivet af Arbejdernes Oplysningsforbund).

I januar 1949 var det 25 år siden arbejderbevægelsens hovedorganisationer besluttede som et centralt organ for arbejderoplysningen i Danmark at opbygge Arbejdernes Oplysningsforbund. I den anledning har den jubilerende organisation anmodet dr. Roar Skovmand, den bedste kender af vort lands folkelige oplysningsbevægelser i bredeste forstand, om at skildre, ikke i første række oplysningsforbundets historie, men i det hele taget den danske arbejderoplysningens historie. Af bogens 240 sider handler de 180 om tiden før Arbejdernes Oplysningsforbund blev oprettet. I brede træk skildrer forfatteren, efter en kortfattet redegørelse for tiden før 1870, de talrige bestræbelser, der efter den socialistiske arbejderbevægelses gennembrud i 1870'erne blev udfoldet for at give samfundets brede lag indsigt i samfundslivets organisation, erkendelse af menneskets natur og forståelse af den verden, der omgav dem. Et højdepunkt i disse bestræbelser var studentersamfundets arbejderoplysning, der begyndte i 1880'erne. Også de talrige mislykkede forsøg på at skaffe de grundtvigske oplysningstanker plads i hovedstaden omtaler dr. skovmand.

Bogen har derved fået en fylde og en betydning langt ud over, hvad et festskrift i almindelig forstand kunne påregne. En side af dansk samfundsudvikling, som ofte var ret overset, er med dr. Skovmands skildring kommet til sin ret.

Dr. Skovmand er nært knyttet til den danske folkehøjskole. Det tjener til ære for Arbejdernes Oplysningsforbund, at dets ledelse har valgt ham til at skrive om arbejderoplysningen, og dr. Skovmand har på sin side løst opgaven således, at arbejderbevægelsens folk i enhver henseende kan være tilfredse, og de har samtidig opnået, at bogen vil kunne nå ud til langt videre kredse, end det ellers ville være muligt at få i tale.

Troels Fink.

Centraladministrationen 1848—1948. Udgivet af Ministerialforeningen. 1948. (Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck).

Hvis man griber bogen om »Centraladministrationen 1848—1948« i forventningen om, at man her vil finde en indgående redegørelse for udviklingen af den danske centraladministration i det sidste århundrede, med gennemgang af dens problemer og karakteristik af dens ledende personligheder, bliver man skuffet. Anmelderen greb bogen i denne forventning og er altså blevet skuffet. Der findes i bogen et i og for sig fortjenstfuldt, men meget kortfattet rids på 22 sider af arkivar, dr. Harald Jørgensen om dette emne; desuden et afsnit af cand. mag. Ebba Waaben om »Træk af Embedsstandens Stilling«, en karakteristik af embedsmændenes politiske placering og en gennemgang af de forskellige lønningslove. Henry Stiernquist har foretaget en statistisk analyse af »Centraladministrationens Embedsmænd«, deres antal, fordeling, aldersfordeling efter ministerier o. s. v.

Det mest interessante i bogen er utvivlsomt en række højtstående embedsmænds skildring af centraladministrationens vilkår og arbejde i besættelsestiden.

Desuden findes der en juridisk afhandling af dr. Poul Meyer om *Centraladministrationens Adgang til Udstedelse af Retsanordninger* og en artikel af kontorchef Hans P. Götrik om *Aktuelle Administrationsproblemer*. Der er således noget for enhver smag; og anmelderens eneste indvending er den, at dette forhold gerne måtte være fremgået af bogens titel.

Troels Fink.